

Dr. Numan Sabit SÖNMEZ

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

**TÜRK TİCARET KANUNU'NA GÖRE
ANONİM ŞİRKETLERDE
PAY SAHİPLERİNİN İMTİYAZ YOLUYLA
YÖNETİM KURULUNDA TEMSİLİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK İMTİYAZ KAVRAMI VE İMTİYAZ İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER

I. İMTİYAZIN TANIMI VE İMTİYAZ KURUMUNA HÂKİM OLAN İLKELER..	5
A. Genel Açıklamalar.....	5
1. Genel Bir Kavram Olarak İmtiyaz.....	5
2. Anonim Şirketler Hukukunda İmtiyaz Kavramı.....	6
B. İmtiyaza ve İmtiyazlı Paylara Hâkim Olan İlkeler	13
1. İmtiyazın Paya Tanınması Koşulu.....	14
a. Genel Olarak	14
b. Şahsa Bağlanan Haklar	17
2. İmtiyazın Pay Sahipliği Haklarında Üstünlük Sağlaması.....	19
a. Üstünlük Kavramı	19
(1) Genel Olarak	19
(2) Diğer Paylara Göre veya Kanunî Düzene Göre Üstünlük Sorunu	21
(3) TK 360 Kapsamında Tanınan Hakkın İmtiyaz Olabilmesi İçin Hak Tanınan Grubun Sermaye Oranının Önemi.....	35
b. İmtiyaza Konu Olabilecek Haklar.....	36
(1) Genel Olarak	36
(2) TK'da Düzenlenen Pay Sahipliği Haklarında İmtiyaz..	36

(3) Azınlık Haklarının İmtiyaza Konu Edilmesi	45
(4) Kanunda Düzenlenmemiş Hakların İmtiyaza Konu Edilmesi	47
(a) Genel Olarak	47
(b) Veto Hakkında İmtiyaz.....	50
(c) Pay Devrine Yönelik Öncelik Haklarında İmtiyaz.....	55
(d) Şirketin Kendi Elindeki Payların Devrinde, Kaçış Klozunda ve Kullanılmayan Rüçhan Haklarında İmtiyaz.....	61
3. İmtiyazın Esas Sözleşmede Öngörülmesi Zorunluluğu	64
a. Genel Olarak	64
b. Esas Sözleşme Değiştirilmeksizin Genel Kurul veya Yönetim Kurulu Kararı ile İmtiyaz Oluşturulamaması.....	68
c. Esas Sözleşmedeki Hükmün İçeriği ve Belirlilik İlkesi	70
d. İmtiyazın Şarta Bağlanabilmesi	71
e. TK 531 Kapsamında Mahkeme Kararı ile Alternatif Çözüm Olarak İmtiyaz Oluşturulup Oluşturulamayacağı Sorunu	73
4. Özel Kanunlarda Öngörülen Sınırlamalar	82
II. İMTİYAZ KAVRAMININ BENZER KAVRAMLAR VE BAZI İLKELER İLE İLİŞKİSİ	84
A. İmtiyaz Kavramının Müktesep Haklar ile İlişkisi.....	84
1. Genel Olarak	84
2. eTK Döneminde Müktesep Hak Kavramı	85
3. TK Döneminde Müktesep Haklar	95
4. Müktesep Haklar ile İmtiyaz Kurumu Arasındaki İlişki	99
a. İmtiyazların Müktesep Hakka Dönüştürülmesi.....	99
b. İmtiyazlar ile Müktesep Haklar Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar	106
c. Esas Sözleşme Hükmünün İmtiyaz mı Müktesep Hak mı Oluşturduğunun Tespiti.....	108

d.	İmtiyaz Bulunmayan veya İmtiyaz Öngörülmesini Yasaklayan Esas Sözleşmenin Müktesep Hak Niteliği ve Sonradan İmtiyaz Öngörülmesi	109
B.	İmtiyaz Kavramının Emredici Hükümler İlkesi ile İlişkisi.....	110
1.	Genel Olarak	110
2.	Emredici Hükümler İlkesi ve İmtiyaz Kurumu Arasındaki İlişki.....	114
C.	İmtiyaz Kavramının Eşitlik, Oransallık ve Eşit İşlem İlkeleri ile İlişkisi	116
1.	Genel Olarak	116
2.	Eşitlik ve Oransallık İlkeleri ile İmtiyaz Kurumu Arasındaki İlişki	119
3.	Kuruluştan Sonra İmtiyaz Tesis Edilmesi Sürecinde Eşit İşlem İlkesine Uyulması Gerekip Gerekmediği Sorunu.....	124
D.	İmtiyaz Kavramının Tek Borç İlkesi ve Pay Sahiplerinin Akdî Hakları ile İlişkisi.....	129
1.	Genel Olarak	129
2.	Tek Borç İlkesi ve Pay Sahiplerinin Akdî Hakları ile İmtiyaz Kurumu Arasındaki İlişki.....	135

İKİNCİ BÖLÜM

KURUM OLARAK YÖNETİM KURULUNDA TEMSİL EDİLME İMTİYAZI VE KANUNİ DÜZENLEMENİN İÇERİĞİ

I.	HAKKIN AMACI, KANUN HÜKMÜNÜN GELİŞİM SÜRECİ VE HAKKIN NİTELİĞİ	139
A.	Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkının Amacı.....	139
B.	Mehaz Kanundaki Düzenleme	144
C.	Türk Hukukunda Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkının Gelişimi.....	151
1.	eTK Dönemi.....	152

2. TK Dönemi	156
D. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkının Hukuki Niteliği ve Nitelendirmeye Dair Özel Sorunlar.....	158
1. eTK Döneminde Konuyla İlgili Tartışmalar.....	158
2. TK ile Getirilen Sistem ve Kanunlaşma Sürecinde Yapılan Değişiklik.....	161
3. TK 360 ile İmtiyazın Paya Bağlanması İlkesine İstisna Getirilip Getirilmediği	164
a. Genel Olarak	164
b. Belirli Bir Pay Grubuna Tanınan Temsil Edilme Hakkı Bakımından Kanaatimiz	165
c. Belirli Bir Grup Oluşturan Pay Sahiplerine ve Azlığa (?) Tanınan Temsil Edilme Hakkı Bakımından Kanaatimiz.....	171
d. Azlığın Durumu.....	181
4. İmtiyaz Nitelendirmesi İçin Hakkın Azlığa Tanınmasının Gerekli Gerekmediği.....	181
a. Çoğunluğa Tanınan Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkına Özel Bir Statü Tanınmamasının Yaratacağı Sorunlar	186
b. Çoğunluğa Tanınan Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkının Müktesep Hak Olarak Nitelendirilmesinin Yaratacağı Sorunlar.....	189
c. Kanaatimiz.....	192
5. Yönetim Kurulunda Temsil Edilme İmtiyazı ile Seçilebilecek Üye Sayısı	196
a. Genel Olarak	196
b. Yönetim Kurulunda Çoğunluğu Oluşturmayacak Sayıda Üyenin Seçimi İçin Tanınan Hakkın İmtiyaz Olup Olmadığı Sorunu	196
6. YürK 28/2 Bağlamında TK 360'taki Üst Sınırı Aşan Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkının Hukukî Niteliği.....	198

a. Genel Olarak	198
b. YürK 28/2'nin Hangi Şirketlere Uygulanacağı.....	201
c. YürK 28/2'nin Uygulanmasının Hukukî Sonucu	203
II. TK 360 KAPSAMINDA YÖNETİM KURULUNDA TEMSİL EDİLME İMTİYAZI TANINABİLECEK SINIFLAR	208
A. Belirli Pay Grupları	208
1. Genel Olarak	208
2. Pay Grubuna Tanınan İmtiyazın Şarta Bağlanması ve İmtiyazın Donması.....	211
3. Pay Sahiplerine Dair Özelliklere Yer Verilerek Pay Grubu Tesis Edilip Edilemeyeceği.....	215
4. Farklı Pay Gruplarına Tanınan Temsil Edilme Hakkının Tek Bir İmtiyazlı Grup Oluşturup Oluşturmadığı.....	218
B. Özellik ve Nitelikleri ile Belirli Grup Oluşturan Pay Sahipleri ...	220
1. Genel Olarak	220
2. “Özellik ve Nitelik” İbaresinin Hükme Sonradan Eklenmesinin Fark Yaratıp Yaratmayacağı.....	221
3. Belirli Bir Pay Sahipleri Grubu Oluşturacak Özellik ve Nitelikler	225
4. Sermaye Oranı Verilerek Pay Sahipleri Grubu Tesis Edilmesi.....	233
5. Pay Sahipleri Grubu Tesis Edilirken Birden Fazla Özellik ve Nitelik Öngörülmesi İmkânı ve Hakkın Korunması Bakımından Yaratabileceği Düşünülen Sorunlar	237
6. Belirli Bir Grup Oluşturan Pay Sahiplerine Tanınan Hakkın Pratik Sonuçları ve İmtiyazın Donması.....	239
7. Belirli Bir Grup Oluşturan Pay Sahiplerine Ait Payların Devrinin Sınırlandırılmasının Zorunlu veya Mümkün Olup Olmadığı.....	242
8. Doğrudan Şahsa Tanınan Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkı ve Somut Bir Kişiye İşaret Eden Özellik ve Niteliklerin Kullanılması Sorunu	244
a. Genel Olarak	244

b. Doğrudan Bir Şahsa Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkı Tanınıp Tanınamayacağı.....	246
c. Somut Bir Kişinin Özellikleri ile Pay Sahipleri Grubu Yaratılıp Yaratılamayacağı	254
d. Tescil Edilmiş Esas Sözleşmede Bulunan Şahsa Tanınmış Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkı ve Sonuçları	256
C. Azlık.....	261
1. Genel Olarak	261
2. Sermaye Oranının Pay veya Pay Sahipleri Grubu Tesis Edilmesi İçin Kullanılması ile Üçüncü Bir Sınıf Olarak Azlığa Hak Tanınması Arasındaki Farklar	264
3. Üçüncü Bir Sınıf Olarak Azlığa Yönetim Kurulunda Temsil Edilme Hakkı Tanınması Kapsamında Doktrinde İleri Sürülen Görüşler.....	266
4. Azlık Hakkı Nitelendirmesinin Yaratacağı Sorunlar	278
5. Kanaatimiz.....	286

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNDA TEMSİL EDİLME İMTİYAZI ÇERÇEVESİNDE ÜYE SEÇİMİ VE ÜYELİĞİN SONA ERMESİ

I. YÖNETİM KURULU ÜYESİNİN SEÇİMİNDE HAKKIN KULLANILMASI BAKIMINDAN TERCİH EDİLEBİLECEK YÖNTEMLER	291
A. Genel Olarak	291
B. Aday Önerme Yöntemi	294
1. Önerilecek Adayların Belirlenmesi Süreci ve Aday Önerme Toplantısının Zorunluluğu Sorunu.....	294
a. Genel olarak	294
b. Doktrindeki görüşler	297
c. Kanaatimiz.....	305

-
2. Esas Sözleşme ile Aday Önerme Yöntemine İlişkin Yapılabilecek Düzenlemeler 315
 3. Esas Sözleşme ile Düzenleme Yapılmadığı Takdirde Aday Önerme Toplantısının Usulü ve Nisaplar..... 320
 4. Aday Önerme Hakkını Kullanacak Kişiler 327
 - a. Belirli pay grubuna dahil olan pay sahiplerinin tespiti..... 328
 - (1) Belirli pay grubu ve bu gruptaki pay sahiplerinin şirket tarafından tespit edilmesinde başvurulacak araçlar..... 328
 - (2) Genel kurul öncesinde fakat aday belirlendikten sonra pay grubundaki pay sahipliği yapısında yaşanacak değişikliklerin hakkın kullanılmasına etkisi 331
 - b. Özellik ve nitelikleri ile belirli bir grup oluşturan pay sahiplerinin tespiti..... 332
 - (1) Belirli bir grup oluşturan pay sahiplerinin şirket tarafından tespit edilmesinde başvurulacak araçlar... 332
 - (2) Genel kurul öncesinde fakat aday belirlendikten sonra belirli bir grup oluşturan pay sahiplerinde yaşanacak değişikliklerin hakkın kullanılmasına etkisi 335
 - c. Oy hakkının veya paydan doğan hakların donmasının yahut kullanılmamasının imtiyaza etkisi..... 337
 - (1) TK 198/1 açısından kanaatimiz..... 339
 - (2) TK 201/1 açısından kanaatimiz..... 339
 - (3) TK 389 açısından kanaatimiz 340
 - (4) TK 434/2 açısından kanaatimiz..... 342
 - (5) TK 494 ve 497 açısından kanaatimiz..... 342
 - d. Pay üzerinde intifa yahut rehin hakkı bulunduğu hakkın kimin tarafından kullanılacağı sorunu 345
 - (1) İntifa hakkı bakımından 345
 - (a) Belirli pay grubuna tanınan imtiyaz 348

(b) Özellik ve nitelikleri ile belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine tanınan imtiyaz	357
(2) Rehin hakkı bakımından	359
5. Aday önerme toplantısının - aday önerisinin hukuka aykırılığı.....	360
6. Aday önerisinin bağlayıcılığı.....	367
7. Genel kurulun önerilen adayı haklı sebeple reddi	369
a. Haklı sebep kavramının kapsamı ve içeriği	369
(1) Objektif haklı sebepler	372
(2) Sübjektif haklı sebepler	379
(3) Haklı sebeplerin varlığında yeni aday önerme imkânı tanınıp tanınmayacağı sorunu	384
b. Haklı sebep olmaksızın aday önerisinin reddi.....	385
(1) Genel olarak.....	385
(2) Haklı sebebin kimin nezdinde aranması gerektiği	392
(3) Mahkemenin iptal kararı ile birlikte reddedilen adayın yönetim kurulu üyeliğine seçildiğine yönelik bir karar alıp alamayacağı	394
(a) Olumlu kararın tespiti kurumunun TK 360'a uygulanabilirliği	394
(b) Olumlu kararın tespiti kurumu kabul edildiğinde dikkate alınması gereken hususlar	401
c. Haklı sebep bulunmasına rağmen genel kurulun önerilen adayı yönetim kurulu üyeliğine seçmesi.....	407
8. Aday önerme hakkının kullanılmaması	410
9. Önerilecek aday sayısı	412
C. Yönetim Kurulu Üyelerinin İlgili Gruptaki Pay Sahipleri Arasından Seçilmesi Yöntemi	414
II. İMTİYAZ ARACILIĞI İLE SEÇİLEN ÜYENİN GÖREVİNİN SONA ERMESİNDE İMTİYAZIN ETKİSİ.....	419
A. Genel Olarak	419
B. Azil	420

1. Azilde haklı sebep aranması	420
2. İmtiyazlı grubun azil talebi	423
C. Yönetim Kurulu Üyesinin Pay Sahipliği Sıfatını veya Esas Sözleşme ile Belirlenen Özellik ve Nitelikleri Yitirmesi	431
D. Herhangi Bir Nedenle Üyeliğin Boşalması Hâlinde Kooptasyon	437

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İMTİYAZ YOLUYLA SEÇİLEN ÜYENİN HUKUKİ
KONUMU VE HAKKIN İHLÂLİ BAKIMINDAN
ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR

I. YÖNETİM KURULU ÜYESİ İLE İMTİYAZLI GRUP ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİ	443
A. Genel Olarak	443
B. Doktrindeki Görüşler	445
C. Kanaatimiz	448
1. İnançlı yönetim kurulu üyeliği ve vekâlet benzeri ilişki görüşleri hakkında kanaatimiz	449
a. İnançlı yönetim kurulu üyeliği görüşü	449
b. Vekâlet benzeri ilişki görüşü	453
2. BK 502/2 kapsamında vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanma imkânı	454
a. Vekilin talimata uygun hareket etme yükümlülüğü (BK 505)	457
b. Vekilin sadakat yükümlülüğü (BK 506/2)	464
c. Vekilin hesap/bilgi verme yükümlülüğü (BK 508/1)	466
d. Vekâlet verenin vekilin uğradığı zararı giderme yükümlülüğü (BK 510/2)	477
e. Vekâlet sözleşmesinin taraf iradeleriyle her zaman sona erdirilebilmesi (BK 512)	482
3. Ara Sonuç	485

II. YÖNETİM KURULUNDA TEMSİL EDİLME HAKKININ VE BUNA BAĞLANAN DİĞER HAKLARIN İHLÂLİNİN ÖZEL GÖRÜNÜMLERİ ...	486
A. Genel Olarak İmtiyazın İhlâl Edilmesi.....	486
B. Yönetim Kurulu İçerisinde Ayrıcalık yahut Üstünlük Sağlayan Haklar ve Bunların İhlâli	487
1. Yönetim Kurulu Başkanı Seçiminde Tanınan Haklara Dair Düzenlemeler.....	487
2. Grup Temsilcisine Yönetim Kurulu Kararlarında Üstün Oy/Veto Hakkı Veren Düzenlemeler.....	494
3. Belirli Kararların Alınabilmesi İçin Grup Temsilcisinin Yönetim Kurulu Toplantılarına Katılımını Zorunlu Kılan Düzenlemeler.....	498
4. Grup Temsilcisine Şirketi Temsil Yetkisi Veren Düzenlemeler.....	499
5. Yönetim Kurulu Üye Sayısında ve Karar Nisaplarında Yapılan Değişiklikler	505
C. Temsil Edilme Hakkını Açıkça Kaldırıp Sınırlandırmamakla Birlikte Hakkın İhlâline Sebepiyet Verebilecek Özel Haller.....	511
1. Bir Pay Grubuna Tanınan İmtiyazın Farklı ve Yeni Pay Gruplarına Bölünmesi.....	512
2. Farklı Pay Gruplarına Tanınan İmtiyazların Yeni Bir Pay Grubunda Birleştirilmesi.....	514
3. Aday Önerme Usulüne İlişkin Esas Sözleşme Hükümlerinin Değiştirilmesi.....	516
4. Sermaye Artırım Kararı ile İmtiyazın Sulandırılması/ Seyreltilmesi.....	518
5. İmtiyazın Örtülü Olarak Kaldırılması.....	522
6. Pay Sahipleri Sözleşmeleri ile Öngörülen Hakların İhlâli.....	526
SONUÇ.....	537
KAYNAKÇA.....	551